

PATENTTI- JA REKISTERIHALLITUS

KPMG Oy Ab:n ja Kari Niukon toiminta Airiston Helmi Oy:n ja Suomen Saaristomatkat Oyj:n tilintarkastuksissa vuosina 2015-2017

Tilintarkastuslautakunnan päätös 21.6.2022
Päätöksen diaarinumero: PRH/3689/10000/2018

Asian vireilletulo

Patentti- ja rekisterihallituksen tilintarkastusvalvonta on oma-aloitteisesti päättänyt 27.12.2018 aloittaa tutkinnan tilintarkastusyhteisö KPMG Oy Ab:n ja KHT Kari Niukon toiminnasta Airiston Helmi Oy:n ja Suomen Saaristomatkat Oyj:n tilintarkastuksissa. Tilintarkastusvalvonnan tutkinta on kohdistunut vuosien 2012-2017 tilintarkastuksiin.

PRH:n tilintarkastusvalvonnan selvityspyynnöt

PRH:n tilintarkastusvalvonta on esittänyt Kari Niukolle 17.9.2019, 12.8.2021 ja 17.2.2022 päivätyt selvityspyynnöt. 17.9.2019 päivätty selvityspyynnöksi käsiteltiin Niukon toimintaa epäilyttävien liiketoimien tunnistamisessa, liiketoimiin liittyvien varojen alkuperän selvittämisessä ja miten hän on vastannut rahanpesulain mukaisiin riskeihin tilintarkastuksissa. 12.8.2021 päivätty selvityspyynnöksi käsiteltiin kirjanpidon ulkopuolisia palkkoja, ulkomaisten yhtiöiden maksamia laskuja Airiston Helmi Oy:n omistamalla kiinteistöillä tehdyistä rakennustöistä sekä Airiston Helmi Oy:n ja yhtiön tosiasiallisen edunsaajan henkilö A:n välisiä kauppiaita vuonna 2014. Tilintarkastusvalvonnan kolmas selvityspyynnöksi sisälsi kuusi asiakas- ja liiketoiminnan/liikevaihdon tarkastaminen, 2) Lähipiiritapahtumien tarkastaminen, 3) epäilyttävät liiketoimet, 4) Toiminnan jatkuvuuden arviointi, 5) Airiston Helmi Oy:n kirjanpidon/pankkitilin kautta kulkeneet muut kuin yhtiön liiketoimintaan liittyvät tapahtumat ja 6) Hallinnon tarkastaminen.

Tilintarkastajan selvitykset

Tilintarkastusvalvonnan ensimmäiseen selvityspyynnöön Niukko antoi 21.10.2019 päivätyt vastineet. Niukko käy vastineessaan läpi varsin yksityiskohtaisesti KPMG Oy Ab:n käytössä ollut asiakas- ja toimeksiantojen arviointiprosessia, johon on sisällytetty toimeksiantoon liittyvät riskiarviot. Kummankin yhtiön kohdalla on päädytty tehtyjen arviointien perusteella siihen johtopäätökseen, että vuosien 2011-2017 tilintarkastusten asiakaskohtainen riskitaso on ollut matala. Niukko on selvittänyt asiakas- ja toimeksiantosuhteen hyväksymisen yhteydessä vuonna 2011 Airiston Helmi Oy:n pääomistaja henkilö A:n kanssa käymissään keskusteluissa varojen alkuperää, jotka ovat olleet yhtiössä jo ennen kuin asiakas-suhde KPMG Oy Ab:n kanssa alkoi. Rahanpesulain mukaisten velvoitteidensa osalta Niukko toteaa vastineessaan sekä Airiston Helmi Oy:n että Suomen Saaristomatkat Oyj:n osalta, että kummankaan yhtiön tilintarkastuksissa ei ollut tullut esille epäilyjä tai epäilyttäviä liiketoimia, jotka viittaisivat rahanpesuun tai terrorismin rahoittamiseen. Niukko on mielestään hoitanut kummankin yhtiön tilintarkastuksissa rahanpesulain edellyttämät velvoitteet asianmukaisesti.

Tilintarkastusvalvonnan toiseen selvityspyynnöön Niukko antoi 29.10.2021 päivätyt vastineet. Niukko tuo esille vastineessaan, että hän on tarkastanut käytettävissä olleen kirjanpitoa materiaalin eikä sen perusteella ollut syntynyt mitään epäilyä mahdollisista väärinkäytöksistä ja kirjanpidon ulkopuolisista palkoista. Ulkomaisten yhtiöiden suorittamien maksujen osalta Niukko kertoo, että laskut kuuluvat ne maksaneiden yhtiöiden kirjanpitoon eivätkä Airiston Helmi Oy:n kirjanpitoon. Niukko ei ole toiminut laskut maksaneiden ulkomaisten yhtiöiden eikä myöskään laskuttaneiden suomalaisyhtiöiden tilintarkastajana.

eikä voi ottaa kantaa näiden yhtiöiden rahaliikenteeseen ja kirjanpitoon. Airiston Helmi Oy:n ja yhtiön tosiasiallisen edunsaajan kanssa tehdyssä kaupoissa 28.8.2014 käytetyn hinnoittelun osalta Niukko toteaa, ettei hänellä ollut mitään syytä epäillä kaupoissa käytetyn kauppahinnan oikeellisuutta. Kauppaan sisältyneiden kiinteistöjen osalta oli olemassa kahden itsenäisen kiinteistövälittäjän tekemät arviot.

Tilintarkastusvalvonnan kolmanteen selvityspyyntöön Niukko on antanut 14.4.2022 päivätyn vastineen. Niukko on vastannut selvityspyynnön asiakohtiin 1-6 muun muassa seuraavaa:

- 1) Liiketoiminnan/liikevaihdon tarkastamisen osalta Niukko on todennut, että tilintarkastus on suoritettu hyvän tilintarkastustavan mukaisesti tarkastushetkellä käytössä olleiden tietojen ja kirjanpitomateriaalin mukaan. Niukolla ei ole kertomansa mukaan ollut mitään syytä epäillä saamansa kirjanpidon oikeellisuutta.
- 2) Lähipiirin tunnistamisen ja lähipiiritapahtumien tarkastamisen osalta Niukko on kertonut keskustelleensa yhtiön tosiasiallisen edunsaajan henkilö A:n kanssa vastaanottaessaan tilintarkastustehtävän ja myöhemmin hän on keskustellut asiasta myös Airiston Helmi Oy:n kirjanpitäjän kanssa. Niukko on vastineensa mukaan hankkinut kulloinkin voimassaolleen lain edellyttämät tiedot lähipiiristä.
- 3) Epäilyttäviä liiketoimia koskeviin kysymyksiin Niukko on vastannut, ettei hänellä ole ollut mitään syytä epäillä yhtiölle siirrettyjen varojen alkuperää lakisääteisten tilintarkastusten yhteydessä.
- 4) Toiminnan jatkuvuuden arvioinnin osalta Niukko on todennut, ettei hänellä ole ollut mitään syytä epäillä yhtiön toiminnan jatkuvuutta. Pääomalainat ovat kattaneet tappiot eikä yhtiöllä ole ollut käytännössä yhtään ulkopuolista velkaa. Yhtiöllä oli kuitenkin runsaasti muita tosiasiallisen edunsaajan myöntämiä lainoja.
- 5) Airiston Helmi Oy:n kirjanpitoon merkittyjen ja yhtiön pankkitililtä maksettujen yhtiön liiketoimintaan liittymättömien menojen osalta Niukko on vastannut, ettei yhtiön kirjanpidossa ole ollut muita kuin yhtiölle osoitettuja laskuja. Asia on tarkastettu osana normaalia tilintarkastusta.
- 6) Tilinpäätösten allekirjoitusten päiväämättä jättäminen ei ole Niukon mukaan merkittävä puute ja tilintarkastusten työpapereista ilmenee, että tilinpäätökset on allekirjoitettu ennen tilintarkastuskertomusten antamista. Hallituksen kokouspöytäkirjoissa olevat virheet ovat Niukon mukaan johtuneet pöytäkirjan laatijoiden puutteellisesta kielitaidosta.

Tilintarkastusyhteisön selvitys

Tilintarkastusyhteisö KPMG Oy Ab on antanut 22.1.2019 selvityksen tilintarkastusvalvonnan 27.12.2018 lähettämään selvityspyyntöön Suomen Saaristomatkailu Oy:n tilintarkastuksista vuosilta 2012-2017. Vastaus on sisältänyt myös yhteisön selvityksen Airiston Helmi Oy:n tilintarkastuksista vuosilta 2012-2017, joiden osalta tilintarkastusvalvonta aloitti laaduntarkastustoimet 1.10.2018. KPMG Oy Ab toimitti 1.10.2018 muistitikulla Airiston Helmi Oy:n tilintarkastuksiin liittyvän aineiston vuosilta 2012-2017 ja Suomen Saaristomatkailu Oy:n tilintarkastuksiin liittyvän aineiston vuosilta 2013-2017 sähköpostitse 23.1.2019 (Vuoden 2012 aineistoa ei ollut KPMG Oy Ab:n arkistossa, joten sitä ei voitu tarkastaa).

Tilintarkastusyhteisön selvityksessä on käyty lävitse yhteisön sisäistä laadunvalvontajärjestelmää, ja miten sitä on sovellettu Airiston Helmi Oy:n ja Suomen Saaristomatkailu Oy:n tilintarkastusten osalta tilintarkastajan toiminnan valvonnassa. Tarkastettujen yhtiöiden riskitaso oli arvioitu matalaksi, joten erityistä toimeksiantokohtaista laaduntarkastusta ei ollut nähty tarpeelliseksi suorittaa.

Tilintarkastusyhteisön mukaan Niukolla on ollut tilintarkastuksissa käytössään asianmukaiset ja riittävät henkilöresurssit.

Muut taustatiedot

KHT Kari Niukko on 19.4.2021 tehnyt ilmoituksen HT- ja KHT –hyväksyntänsä lakkauttamisesta, jonka patentti- ja rekisterihallitus on 21.4.2021 tehdyllä päätöksellä hyväksynyt. Kari Niukon HT –ja KHT –hyväksynnät on lakkautettu 1.12.2021 lukien.

Tutkinnan rajaus

Tilintarkastuslautakunta käsittelee Niukon toimintaa vuosien 2015-2017 tilintarkastusten osalta, joita koskevat toimet on tehty 1.1.2016 jälkeisenä aikana. Tilintarkastuslain (1141/2015) siirtymäsäännöksiä koskevan 12 luvun 2 §:n 15 momentin perusteella tilintarkastusvalvonta ei voi ottaa tutkittavaksi

tilintarkastajan menettelyä, joka on tapahtunut ennen lain voimaantuloa, jos hyväksyminen on kokonaan lakkautettu. Aiemmin voimassa olleen tilintarkastuslain (459/2007) aikana vallinneen valvontakäytännön mukaan huomautuksen tai varoituksen antaminen tilintarkastajalle ei ollut mahdollista, jos tilintarkastajan hyväksyminen oli jo lakkautettu. Helsingin hallinto-oikeus on päätöksessään 4.5.2022 (H2472/2022) tulkinnut asiaa siten, ettei tilintarkastuslautakunta voi määrätä tilintarkastajalle seuraamusta, mikäli tilintarkastajan toiminta kohdistuu aikaan ennen tilintarkastuslain (1141/2015) voimaantuloa 1.1.2016 ja tilintarkastajan hyväksyntä on lakkautettu ennen seuraamuksen määräämistä.

Ratkaisu

Tilintarkastuslautakunta antaa Kari Niukolle varoituksen. KPMG Oy Ab:n toiminnan tutkinta ei anna aihetta seuraamuksen määräämiseen.

Perustelut

Suoritettut tilintarkastukset tilikausilta 2015-2017

KHT Kari Niukko on antanut vakiomuotoiset tilintarkastuskertomukset Airiston Helmi Oy:n ja Suomen Saaristomatkailu Oy:n tilinpäätöksistä ja hallinnon tarkastuksista vuosilta 2015 – 2017 (= tilintarkastuslautakunnan tutkinnan kohteena olevat vuodet).

Tilintarkastuslautakunnan tutkinnassa tekemät havainnot

Tilintarkastuslautakunnan tutkinnassa tekemät keskeisimmät havainnot liittyvät tilintarkastajan raportointiin ja tehdyn tilintarkastustyön dokumentointiin ja evidenssiin.

1. Liiketoiminnan/liikevaihdon tarkastaminen

Airiston Helmi Oy:n varsinainen liiketoiminta eli majoitustoiminta on ollut tilintarkastuslautakunnan tutkinnan kohteina olevina vuosina 2015-2017 varsin suppeaa ja yhtiön tuloslaskelman mukaiset palkkamenot ovat ylittäneet yhtiön liikevaihdon selvästi jokaisena vuonna:

2015: liikevaihto 60.300,24 euroa, henkilöstön palkkakulut 81.616, 78 euroa

2016: liikevaihto 52.535,09 euroa, henkilöstön palkkakulut 90.158,86 euroa

2017: liikevaihto 34.151,12 euroa, henkilöstön palkkakulut 112.080,10 euroa.

Niukko ei ole kiinnittänyt erityistä huomiota ainakaan tilintarkastusdokumentaation perusteella yhtiön liikevaihtoon, mistä se on kertynyt ja ylipäänsä liiketoiminnan suppeuteen ja sen jatkuvaan tappiollisuuteen. Poikkeuksena tästä on kuitenkin vuonna 2016 liikevaihtoon tehty kirjaus ”Muut kiinteistö- ja arvopaperituotot” negatiivinen saldo 414.065,47 euroa, johon on tilintarkastuksessa kiinnitetty huomiota ja kysytty kirjanpitäjältä miksi se on kirjattu myyntitilille (tästä tarkemmin päätöksen kohdassa 6).

Tilikausia 2015-2017 koskeva tilintarkastusaineisto sisälsi yhtiön pääkirjatilin jäljennöksen vuodelta 2016, mutta ei myyntilaskuja tai muuta dokumentaatiota myynnin tarkastamisesta miltään vuodelta. Yhtiön myyntilaskutuksesta on näinä vuosina vastannut sen tytäryhtiö Suomen Saaristomatkailu Oy. Airiston Helmi Oy:n vuoden 2015 tilintarkastusaineisto sisälsi kuitenkin tilinpäätösvaiheen 31.12.2015 myyntisaamia koskevat kaksi laskua, joista toinen oli osoitettu yhtiön osakas henkilö A:lle (laskun peruste: muut palvelut 4.340 euroa) ja toinen yhtiön työntekijälle (laskun peruste: asunnon vuokra 2015 2.976 euroa). Tilikauden 2016 myynnin pääkirjatililtä ilmenee kaksi kirjausta, joissa on kummankin kohdalla selitesarakkeessa merkintä henkilö A (1.6.2016: 3.500 euroa ja 1.7.2016: 3.500 euroa, kirjattu tilille 3000 myynti 24 %).

Niukon toiminnan arviointi

Tilintarkastuslautakunta toteaa, että tilintarkastusdokumentaation perusteella on vaikea arvioida mitä tilintarkastustoimenpiteitä Niukko on kohdistanut Airiston Helmi Oy:n liikevaihtoon ja yleisemminkin sen liiketoimintaan. Yhtiön liikevaihto on ollut varsin pientä tutkinnan kohteina olevina vuosina ja tilintarkastajan tulee käyttää työssään ammatillista harkintaansa myös liikevaihtoon sisältyvien riskien tunnistamisessa ja niiden arvioinnissa sekä niistä johdetuissa tilintarkastustoimenpiteissä. Lisäksi on otettava huomioon olennaisuus yhtenä tilintarkastajan työtä ohjaavana periaatteena. Sinänsä liikevaihdon tarkastaminen on keskeinen osa tilintarkastajan työtä ja tehty työ tulisi myös dokumentoida riittävällä tavalla. Tätä asiakohtaa koskeva tilintarkastustyön puutteellinen dokumentaatio otetaan huomioon myöhemmin kohdassa 7 tehtävässä tilintarkastustoimenpiteiden ja tilintarkastusdokumentaation puutteellisuuden kokonaisarvioinnissa ja seuraamuksen määrittämisessä.

2. Lähipiirisuhteiden tunnistaminen ja lähipiiritapahtumien tarkastaminen (ISA 550)

Hyvään tilintarkastustapaan kuuluvien ISA –standardien mukaan tilintarkastajalla on velvollisuus tarkastaa lähipiiritapahtumat ISA 550 standardin mukaan, jota on tullut soveltaa 15.12.2009 tai sen jälkeen alkavilta tilikausilta laadittavien tilinpäätösten tilintarkastuksissa. Lähipiiriä koskeva ISA-standardi velvoittaa tilintarkastajaa sisällyttämään tilintarkastusdokumentaatioon tunnistettuun lähipiiriin kuuluvien osapuolten nimet ja tiedot lähipiirisuhteiden luonteesta (ISA 550.28).

Niukon tilintarkastusdokumentaatiossa on lähipiiritapahtumien osalta puutteita. Niukon muodostama käsitys yhtiön lähipiirisuhteista ja -liiketoimista ei ole todennettavissa tilintarkastusdokumentaatiosta. Tunnistettuja lähipiiritahoja, nimiä ja tietoja lähipiirisuhteiden luonteesta ei ole dokumentoitu. Tilintarkastusdokumentaatiosta ei ilmene, onko tilintarkastaja tiedustellut yhtiön johdolta lähipiirisuhteista tai -liiketoimista tai suorittanut muita tarkastus- ja riskienarviointitoimenpiteitä, joilla vastataan arvioituihin väärinkäytöksestä johtuvan olennaisen virheellisuuden riskeihin.

Airiston Helmi Oy:n omistuksessa ja vastuuhenkilöasemissa tapahtui vuonna 2016 merkittäviä muutoksia. 1.11.2016 päivätyn kauppakirjan mukaan henkilö A myi 10 %:n omistusosuuden Airiston Helmi Oy:stä 1.11.2016 italialaiselle yhtiölle Perlago S.R.L:lle ja saman kauppakirjan mukaan 90 % Airiston Helmi Oy:n osakkeista omistanut puolalainen yhtiö Meander SP Z O.O myi osakkeet Perlago S.R.L:lle. Yhtiön omistus on vuoden 2017 aikana siirtynyt yhtiölle Finnova S.R.L. Tilintarkastusaineistossa on kirjanpitäjän sähköpostiviesti 10.10.2017 Kari Niukolle, jossa hän toteaa Airiston Helmi Oy:n omistuksen siirtyneen Finnovalle. Viestin mukaan Finnova S.R.L:n omistaisi toinen yhtiö, jonka omistaja tai osaomistaja on mahdollisesti henkilö A.

Henkilö A on luopunut myös Airiston Helmi Oy:n hallituksen jäsenyydestä 2.12.2016 lukien, jolloin yhtiön hallituksen jäseneksi on valittu henkilö B. A oli toiminut ajalla 29.11.2007-21.9.2016 hallituksen puheenjohtajana ja ajalla 22.9.2016-2.12.2016 hallituksen jäsenenä. Henkilö C on valittu hallituksen varajäseneksi 2.12.2016 lukien. Yhtiön toimitusjohtajana 28.12.2007 alkaen toimineen henkilön D toimitusuhde päättyi 8.2.2016 (kaupparekisterimerkintä 10.3.2016).

Edellä kerrotut omistus- ja vastuuasemamuutokset Airiston Helmi Oy:ssä olisivat edellyttäneet tilintarkastajalta erityisesti vuosina 2016-2017 lähipiiriin kuuluvien henkilöiden tunnistamista ja lähipiirisuhteiden dokumentaatiota. Yhtiön tilinpäätökset tilikausilta 2016 ja 2017 on allekirjoittanut hallituksen ainoa jäsen henkilö B.

Niukon antaman vastineen mukaan hän on vastaanottaessaan tilintarkastustehtävän vuonna 2011 keskustellut asiasta yhtiön todellisen edunsaajan henkilön A kanssa ja saanut silloin selvityksen yhtiöstä ja sen lähipiiristä. Myöhemmin hän on keskustellut samasta asiasta myös yhtiön kirjanpitäjän kanssa. Niukko on vastineensa mukaan hankkinut kulloinkin voimassaolevan lain edellyttämät tiedot lähipiiristä.

Tilikauden 2015 tilintarkastus

Tilikauden 2015 lähipiiritapahtumista merkittävimmät ovat olleet Bedford Castle Ltd:ltä tulleet varojensiirrot, jotka on kirjattu tilille (2942) velat henkilö A. Vuonna 2015 on tällaisia suorituksia tullut yhteensä 375.000 euroa. Näitä käsitellään erikseen päätöksen kohdassa 3. Epäilyttävät liiketoimet. Yhtiön henkilöltä A aiemmin saatua lainaa on konvertoitu 400.000 euron määrästä pääomalainaksi.

Tilintarkastuksen yhteydessä on tilintarkastusassistentti tiedustellut sähköpostitse 27.4.2016 Airiston Helmi Oy:n kirjanpitäjältä, onko lainasta olemassa velkakirjaa. Tilintarkastusaineistoon sisältyy 15.12.2015 päivätty velkakirja tästä pääomalinasta.

Tilikauden 2016 tilintarkastus

Tilikauden 2016 lähipiiritapahtumista merkittävimmät ovat olleet Bedford Castle Ltd:ltä tulleet varojensiirrot, jotka on kirjattu tilille (2942) velat henkilö A. Vuonna 2016 on tällaisia suorituksia tullut yhteensä 749.980,50 euroa. Näitä käsitellään erikseen päätöksen kohdassa 3. Epäilyttävät liiketoimet.

15.12.2016 on Airiston Helmi Oy:n hallituksen kokouksessa tehty päätös 650.000 euron suuruisen pääomalinan ottamisesta henkilö A:lta. Tilintarkastusaineisto ei sisältänyt dokumentaatiota, miten Niukko on varmistunut lainan olemassaolosta. Niukon antaman vastineen mukaan lainan osalta on tarkastettu pöytäkirja ja lainan oikea kirjanpidollinen käsittely. Aineistossa on 31.12.2016 päivätty Airiston Helmi Oy:n ja henkilö A:n välistä velkasuhdetta koskeva vahvistusilmoitus (confirmation of loans), josta laina ilmenee. Yhtiön kirjanpidossa on tilinpäätöskirjauksena konvertoitu henkilö A:lta ollutta tavallista lainaa pääomalainaksi 650.000 euroa. Tilintarkastuksen työpapereissa on taseen tarkastamisen kohdalla tähän liittyvä merkintä "beslut saknas". Pöytäkirjajäljennös löytyy tilintarkastusaineistosta.

Tilikauden 2017 tilintarkastus

15.12.2017 on Airiston Helmi Oy:n hallituksen kokouksessa tehty päätös henkilö A:lta olleen lainan 317.000 euroa konvertoimiseksi pääomalainaksi. Tilintarkastusaineisto ei sisältänyt dokumentaatiota, miten Niukko on varmistunut lainan olemassaolosta. Niukon antaman vastineen mukaan lainan osalta on tarkastettu pöytäkirja ja lainan oikea kirjanpidollinen käsittely.

Perlago S.R.L:ltä saadun 105.000 euron lainan osalta (suoritukset 24.3.2017 40.000 euroa, 16.5.2017 40.000 euroa ja 9.8.2017 25.000 euroa) tilintarkastusaineistossa on yhtiön pankkitiliä koskeva osittainen tapahtumaote vuodelta 2017, josta ilmenee rahasiirtojen osalta tilisiirroissa merkintä "Airiston Helmi Oy Loan to support business operations". Kahden tapahtuman kohdalla on tilintarkastukseen liittyviä tarkastusmerkintöjä. Yhtiön tilinpäätöksen 31.12.2017 mukaan yhtiöllä on velkaa 105.003 euroa Finnova S.R.L:lle ja velalle ei makseta korkoa. Perlago S.R.L:ltä saadusta lainasta ei ole muuta dokumentaatiota tilintarkastusaineistossa eikä myöskään dokumentaatiota velkojan vaihdoksesta.

Airiston Helmi Oy:n ja henkilö A:n välillä vuonna 2017 tehdystä lainasopimuksesta on aineistossa maksuvahvistukset (confirmation of transfer), joiden perusteella laina olisi kokonaisuutena 800.000 euroa ja se maksetaan erissä. Lainalle maksettava korko on 1,5 % ja se maksetaan takaisin 31.12.2020 mennessä. Tilintarkastusaineistoon sisältyvien maksuvahvistusten mukaan lainaa on nostettu vuoden 2017 aikana kuudessa erässä yhteensä 90.000 euroa, joka vastaa tilinpäätöksestä 31.12.2017 ilmenevää velan määrää.

Airiston Helmi Oy:n kirjanpitäjä on tiedustellut 10.10.2017 Niukolta sähköpostitse, voiko yhtiö ottaa lainaa henkilö A:lta 1,5 %:n korolla, kun henkilö A ei ole enää yhtiön osakkeenomistaja. Kirjanpitäjä kertoo viestissään myös omistusjärjestelystä, jonka mukaan henkilö A olisi edelleen välillisesti yhtiön omistaja. Niukko on vastannut kysymykseen myöntävästi (sähköposti 11.10.2017) ja vastannut myöhemmin kirjanpitäjän jatkokysymykseen, että tarvitaan velkakirja ja velka merkitään yhtiön kirjanpidossa vieraaksi pääomaksi.

Niukon toiminnan arviointi

Niukko on laiminlyönyt lähipiirisuhteiden tunnistamisen ja niiden luonteen dokumentoinnin vuosina 2015-2017. Yhtiössä vuosina 2016-2017 tapahtuneet omistus- ja vastuuhenkilömuutokset korostavat tätä laiminlyöntiä. Vastineen mukaan Niukko on pitänyt henkilö A:ta koko tilintarkastustoimeksiantonsa ajan yhtiön todellisena edunsaajana. Mihin evidenssiin tämä johtopäätös perustuu, ei ilmene hänen työpapereistaan. Henkilö A ei kuitenkaan ole ollut ainoa yhtiön lähipiiriin kuulunut taho.

Edellä kerrottujen tilikausien 2015-2017 aikana toteutuneiden lähipiiritapahtumien osalta Niukon tilintarkastusdokumentaatiossa on joitakin puutteita. Aineiston perusteella on kuitenkin mahdollista muodostaa käsitys lähipiiritapahtumien tarkastamisesta. Tilintarkastuslautakunnan mukaan tehtyjä tilintarkastustoimenpiteitä voidaan pitää riittävinä. Tilintarkastuslautakunta katsoo kuitenkin, että Niukko

on laiminlyönyt hyvän tilintarkastustavan mukaiset velvoitteet lähipiirisuhteiden tunnistamisessa ja niiden dokumentoinnissa.

3. Epäilyttävät liiketoimet (ISA 240, rahanpesulaki (Laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä (503/2008)) 2:6, 2:9)

Nordea Oyj irtisanoi asiakassuhteen Airiston Helmi Oy:n kanssa 14.12.2016 tehdyn irtisanomisilmoituksen mukaan 21.1.2017. Tilintarkastusaineistoon sisältyvästä Airiston Helmi Oy:n pankkitilin ja siihen liittyvien palveluiden irtisanomisilmoituksessa 14.12.2016 ei ollut mainittu syytä, miksi pankkiasiakkuus oli irtisanottu. Niukko on todennut sähköpostiviestissään 3.1.2017 asiasta Airiston Helmi Oy:n kirjanpitäjälle, että valitettavasti pankki voi valita asiakkaansa ja toivottavasti jokin muu pankki suostuu aloittamaan asiakassuhteen. Tilintarkastusaineistosta ilmenee, että Nordea Oyj on irtisanonut samanaikaisesti asiakassuhteet myös Suomen Saaristomatkatkailu Oy:n ja henkilö A:n kanssa.

Tilintarkastusaineistoon sisältyneen pääkirjatilin mukaan henkilö A:n ilmeisesti omistama/hallinnoima Brittiläisille Neitsytsaarille rekisteröity Bedford Castle Ltd –niminen yhtiö on rahoittanut yhtiötä vuonna 2015 kymmenen erillisen tilisiirron mukaan yhteensä 375.000 euroa ja vuonna 2016 kahdeksan erillisen tilisiirron mukaan yhteensä 749.980,50 euroa (kirjaukset Airiston Helmi Oy:n velaksi henkilö A:lle).

Tilintarkastusaineisto ei sisältänyt näiden rahasiirtojen osalta dokumentaatiota varojensiirron perusteista. Myöskään yhtiön hallitus ei ole käsitellyt tilintarkastusaineistoon sisältyneiden kokouspöytäkirjojen mukaan asiaa. Tilintarkastajan työpapereihin ei sisältynyt tilikauden 1.1.2017-31.12.2017 pääkirjatiliotetta tilistä ”velat henkilö A” eikä myöskään kattavasti yhtiön pankkitileistä, joten vuoden 2017 osalta ei ollut käytettävissä tietoja tuona aikana mahdollisesti Bedford Castle Ltd:ltä tulleista rahasuorituksista. Tilintarkastusaineistosta ei ilmennyt myöskään muuta tilintarkastusevidenssiä, onko tilille kirjattuja tapahtumia tilikauden 2017 osalta tarkastettu.

Niukon tilintarkastusdokumentaatiosta ei ilmene, mitä tarkastustoimenpiteitä hän on tehnyt Bedford Castle Ltd:ltä tulleiden varojen alkuperän selvittämisessä vuosien 2015 ja 2016 tilintarkastuksissa ja suoritusten perusteista. Samalla kysymys on ollut myös lähipiiritapahtumista, koska yhtiön todellinen omistaja on mitä ilmeisimmin ollut henkilö A. Niukon antaman vastineen mukaan yhtiön rahaliikenne on hoidettu tammikuulle 2017 asti Nordea Oyj:n kautta eikä hänellä ole ollut mitään syytä epäillä rahojen alkuperää.

Niukon toiminnan arviointi

Niukko on mitä ilmeisimmin luottanut vuonna 2011 henkilö A:lta saamaansa selvitykseen varojen alkuperästä ja katsonut sen riittävän myös myöhemmin henkilö A:lta tai hänen omistamiltaan/hallinnoimiltaan yhtiöiltä tulleiden varojensiirron osalta. Tällaista menettelyä ei voida kuitenkaan pitää hyvän tilintarkastustavan mukaisena. Myös rahanpesulainsäädäntö edellyttää asiakkaan toiminnan jatkuvaa seurantaa.

Nordea Oyj:n irtisanottua pankkisuhteet Airiston Helmi Oy:n, Suomen Saaristomatkatkailu Oy:n ja henkilö A:n kanssa joulukuussa 2016, olisi Niukon tullut kiinnittää erityistä huomiota yhtiön rahaliikenteeseen vuosien 2016 ja 2017 tilintarkastuksissa, vaikka irtisanomisen peruste onkin jäänyt epäselväksi eikä sen liittymistä mahdollisiin väärinkäytös- tai rahanpesuepäilyihin voida käytettävissä olleen aineiston perusteella osoittaa.

On kuitenkin selvää, että kyseessä on ollut poikkeuksellinen toimenpide, jonka olisi tullut näkyä Niukon tekemässä riskiarviossa ja hänen tekemissään tilintarkastustoimenpiteissä.

Tilintarkastuslautakunnan tekemän arvion mukaan Niukko on laiminlyönyt vuosina 2015 ja 2016 Bedford Castle Ltd:ltä tulleiden varojen alkuperän selvittämisen eikä tilintarkastusaineistonsa perusteella selvittänyt myöskään sitä, mikä on ollut varojensiirron peruste. Niukon laiminlyöntiä ei voida pitää kuitenkaan niin vakavana ja hyvän tilintarkastustavan sekä tilintarkastajaa tuona aikana velvoittaneen rahanpesulain (503/2008) säännösten (2:6 ja 2:9) vastaisena, että hänen menettelynsä yksistään tässä asiakohdassa olisi ollut moitittavaa tilintarkastuslain 10 luvun tarkoittamalla tavalla. Tämä asiakohda ja siihen liittyvä Niukon menettely otetaan kuitenkin huomioon seuraamusharkinnan kokonaisarvioinnissa.

4. Airiston Helmi Oy:n kirjanpitoon merkityt muut kuin yhtiön liiketoimintaan liittyvät tapahtumat

Niukon tilintarkastusdokumentaatioon sisältyneet yhtiön pääkirjatiliotteet osoittavat, että Airiston Helmi Oy:n kirjanpitoon on merkitty muita kuin yhtiön liiketoimintaan liittyviä tapahtumia ja niihin liittyviä maksuja, jotka on kirjattu tilin (2942) velat henkilö A debet –puolelle velkasaldoa pienentäen. Laskujen yhteismäärä on ollut tilikauden 1.1.2015-31.12.2015 aikana 147.973,92 euroa (laskuttajina muun muassa Partel, Sonera, Fortum, Venetalo, Pargas Snickeri). Tilikaudella 1.1.2016-31.12.2016 on laskujen yhteismäärä ollut 68.157,82 euroa (laskuttajina muun muassa Partel, Fortum, kiinteistövero, Neste, Pargas Snickeri).

Airiston Helmi Oy:n ja henkilö A:n välillä oli tehty 28.8.2014 kauppa, joka sisälsi muun muassa Säckiluoto ja Sandviken –nimiset kiinteistöt. Airiston Helmi Oy:n kirjanpitoon on merkitty tilille 2942 kirjattuihin suorituksiin (tilin velkasaldoa vähentäen) vuosina 2015-2016 kustannuspaikoiksi muun muassa nimet ”Säkki”, ”Nevamo”, ”Kolkka”, ”Lem” ja ”Vep”. Kustannuspaikkojen merkintä ”Säkki” viittaa henkilö A:lle 28.8.2014 myytyyn kiinteistöön, ”Nevamo” viittaa henkilö A:n 29.5.2013 ostamaan kiinteistöön, ”Kolkka” mitä ilmeisimmin tarkoittaa henkilö A:n 16.7.2010 hankkimaa kiinteistöä, ”Lem” henkilö A:n 5.5.2011 Airiston Helmi Oy:ltä ostamaa Kesäranta –nimistä kiinteistöä (osoite Lemlahdentie 620, Parainen) ja ”Vep” henkilö A:n 2.5.2011 Airiston Helmi Oy:ltä ostamiin As Oy Paraisten Meritähti –nimisen yhtiön osakkeisiin (osakkeet oikeuttavat hallinnoimaan huoneistoa osoitteessa Vepontie 3, Parainen).

Tilikauden 1.1.2017-31.12.2017 osalta tilintarkastajan työpapereista ei ole todennettavissa mitään kirjauksia on tehty tilille (2942) velat henkilö A. Samalla se merkitsee sitä, ettei ole olemassa tilintarkastusevidenssiä siitä, onko tilille kirjattuja tapahtumia tarkastettu.

Tilikauden 1.1.2015-31.12.2015 tilintarkastuksen yhteydessä on tilintarkastusassistentti tiedustellut 27.4.2016 sähköpostitse kirjanpitäjältä tilille (2942) velat henkilö A kirjattujen tapahtumien osalta, ovatko ne omistajan (= henkilö A:n) yksityistalouden menoja ja saanut kirjanpitäjältä myöntävän vastauksen sähköpostitse 28.4.2016. Myös Niukko on saanut sähköpostiinsa tämän vastauksen.

Pelkästään tilikausien 2015-2016 pääkirjatiliotteiden perusteella on mahdotonta päätellä varmuudella, mitkä suoritukset liittyvät henkilö A:n henkilökohtaiseen talouteen ja mitkä ovat Airiston Helmi Oy:n liiketoimintaan kuuluvia menoja, jotka henkilö A on aiemmin maksanut yhtiön puolesta.

Niukon toiminnan arviointi

Otettaessa huomioon edellä mainittu sähköpostikirjeenvaihto keväällä 2016 tilintarkastusassistentin ja yhtiön kirjanpitäjän välillä liittyen tilikauden 2015 tilintarkastukseen, olisi Niukon tullut kiinnittää erityistä huomiota sekä vuoden 2015 että myöhempien vuosien tilintarkastuksissa siihen, ettei yhtiön omistajan/todellisen edunsaajan henkilö A:n yksityistalouden menoja makseta yhtiön pankkitililtä. Osakkaan yksityismenojen maksamisen osalta on olemassa riski osakeyhtiölain vastaisesta varojen jaosta (OYL 13:1.3). Lähtökohtaisesti kaikki sellainen yhtiön varojenjakoa, joka vähentää yrityksen varoja tai lisää yhtiön velvoitteita ilman liiketaloudellista perustetta on laitonta varojenjakoa.

Tilintarkastuslautakunta on tehnyt asiassa kokonaisvaltaisen arvioinnin Niukon toiminnasta ja päätenyt siihen lopputulokseen, että Niukko on laiminlyönyt tilintarkastusten yhteydessä ottaa asian esille yhtiön johdon kanssa ja ohjeistaa yhtiötä asiassa. Niukon menettelyä ei voida kuitenkaan pitää siinä määrin tilintarkastuslain ja hyvän tilintarkastustavan vastaisena, että hänen menettelynsä yksistään tässä asiakohdassa olisi ollut moitittavaa tilintarkastuslain 10 luvun tarkoittamalla tavalla. Tämä asiakohda ja siihen liittyvä Niukon menettely otetaan kuitenkin huomioon seuraamusharkinnan kokonaisarvioinnissa.

5. Tilintarkastuskertomusten antaminen Airiston Helmi Oy:n ja Suomen Saaristomatkailu Oy:n tilikaudelta 1.1.2015-31.12.2015

Airiston Helmi Oy:n ja Suomen Saaristomatkailu Oy:n tilinpäätöksistä tilikaudelta 1.1.2015-31.12.2015 puuttuivat hallituksen jäsenten allekirjoitusten päiväykset. Tämä on kirjanpitolain 3 luvun 7 §:n 1 momentin vastaista.

Airiston Helmi Oy:n tilikauden 1.1.2015-31.12.2015 tilintarkastusaineistosta ilmenee, että tilintarkastusta on tehty vielä ainakin 20.4.2016 ja yhtiön kirjanpitäjälle on tilintarkastusassistentti lähettänyt sähköpostiviestit 27.4 ja 28.4.2016, joissa hän on tuonut esille tilintarkastushavaintoja ja pieniä virheitä liittyen muun muassa tilinpäätökseen. Kirjanpitäjä on sähköpostivastauksessaan 28.4.2016 kertonut tehneensä tilinpäätökseen pyydetty muutokset ja tiedustellut sähköpostitse vielä seuraavana päivänä

29.4.2016 Kari Niukolta ja tilintarkastusassistentti mahdollisista muista korjaustarpeista tilinpäätökseen. Tähän viestiin mahdollisesti annettua vastausta ei ollut tilintarkastusaineistossa. Kari Niukko on päivännyt tilinpäätökseen tekemänsä tilintarkastusmerkinnän 14.4.2016 ja myös annettu tilintarkastuskertomus on päivätty 14.4.2016. Tilintarkastuskertomus on siis päiväyksen mukaan annettu ennen kuin tilintarkastustoimenpiteet saatettu loppuun. Tilintarkastusaineistoon sisältyneen Airiston Helmi Oy:n yhtiökokouspöytäkirjan mukaan yhtiökokous on pidetty 15.4.2016 Pietarissa. Pöytäkirjan mukaan kokouksessa vahvistettiin tilinpäätös tilikaudelta 1.1.-31.12.2015 ja käsiteltiin myös tilintarkastuskertomus.

Suomen Saaristomatkatilu Oy:n tilintarkastusaineistosta ilmenee, että tilintarkastusta on tehty vielä ainakin 27.4.2016. Kari Niukko on päivännyt tilinpäätökseen tekemänsä tilintarkastusmerkinnän 14.4.2016 ja myös annettu tilintarkastuskertomus on päivätty 14.4.2016. Tilintarkastusaineistoon sisältyvän Suomen Saaristomatkatilu Oy:n hallituksen kokouspöytäkirjan 29.3.2016 mukaan kokouksessa on vahvistettu yhtiön tilinpäätös. Aineistoon sisältyvän yhtiökokouspöytäkirjan 15.4.2015 (lienee vuosilukuvirhe päiväyksessä) mukaan kokouksessa on esitetty ja käsitelty tilintarkastuskertomus tilikaudelta 1.1.2015-31.12.2015 ja vahvistettu yhtiön tilinpäätös.

Niukon toiminnan arviointi

Tilintarkastuslautakunta toteaa, että tilintarkastaja voi täydentää tilintarkastusdokumentaatiotaan tilintarkastuskertomuksen antamisen jälkeen. Olennaisia tilintarkastustoimenpiteitä ei voida kuitenkaan tehdä enää sen jälkeen, kun kertomus on annettu. Niukon tilintarkastusdokumentaatiosta ilmenee, että olennaisia tilintarkastustoimia on tehty erityisesti Airiston Helmi Oy:n osalta tilintarkastuskertomuksen antamisen jälkeen. Tarkastettavana on tilikaudella 2015 ollut myös konsernitilinpäätös, Airiston Helmi Oy on ollut konsernin emoyhtiö ja Suomen Saaristomatkatilu Oy sen tytäryhtiö.

Tilintarkastusaineiston mukaan Niukko on antanut tilintarkastuskertomukset Airiston Helmi Oy:n ja Suomen Saaristomatkatilu Oy:n tilinpäätöksistä tilikaudelta 1.1.2015-31.12.2015 ennen kuin tilintarkastustoimet on saatettu loppuun. Tilintarkastuslautakunta katsoo, että Niukko on toiminut asiassa hyvän tilintarkastustavan vastaisesti.

6. Airiston Helmi Oy:n tuloslaskelma tilikaudella 1.1.2016-31.12.2016 (PMA (Valtioneuvoston asetus pien- ja mikroyrityksen tilinpäätöksessä esitettävistä tiedoista (1753/2015)) 3:2, ISA 705)

Airiston Helmi Oy:n liikevaihto tilikaudella 1.1.2016-31.12.2016 on ollut 52.535,09 euroa. Liikevaihdon jälkeen tuloslaskelmaan on merkitty otsikkoriville ”Materiaalit ja palvelut” 374.320,52 euroa. Luku muodostuu yhtiön kirjanpidon tuottotileille kirjattujen erien nettosaldesta. ”Muut kiinteistö – ja arvopaperituotot” –tilin saldo on ollut negatiivinen 414.065,47 euroa ja ”Käyttöomaisuuden myyntivoitot” –tilin saldo on ollut positiivinen 39.744,95 euroa. Luvun esittäminen tuloslaskelman otsikkorivillä ”Materiaalit ja palvelut” lienee tekninen virhe, sillä konsernitilinpäätöksen tuloslaskelmassa on esitetty kohdassa liiketoiminnan muut tuotot negatiivisena arvona luku 374.320,52 euroa.

Airiston Helmi Oy:n ja henkilö A:n välillä vuonna 2014 tehtyjen kiinteistökauppojen myyntivoitto 387.930,87 euroa oli kirjattu vuonna 2014 yhtiön liikevaihtoon ja vuonna 2016 on tehty siihen liittyvä oikaisukirjaus. Oikaisukirjauksen perusteena on ollut myytyihin kiinteistöihin liittyvä arvonlisäveron tarkistus. Verohallinto on määrännyt yhtiön maksettavaksi aiemmin kiinteistöinvestointien perusteella vähennettyä arvonlisäveroa 414.065,47 euroa (arvonlisäverolain 120 §:n mukainen kiinteistöinvestointia koskeva veron vähennyksen tarkistaminen). Kiinteistöt ostanut henkilö A ei ole ollut luovutushetkellä eikä sen jälkeenkään merkittynä arvonlisäverovelvollisten rekisteriin, vaan on ostanut kiinteistöt yksityishenkilönä. Myyjänä toimineen Airiston Helmi Oy:n olisi tullut sen takia suorittaa arvonlisäveron vähentämisen tarkistaminen yhdellä kertaa koko jäljellä olevalta tarkistuskaudelta arvonlisäverolain 121h §:n 3 momentin mukaisesti.

Yhtiö ei ole antanut tilinpäätöksessä PMA 3:2 §:n mukaista liitetietoa, vaikka kyseessä on ollut olennainen kuluerä yhtiön tilinpäätöksessä. Tilintarkastusdokumentaatiossa on vuoden 2016 tilinpäätöstä koskevassa työpaperissa merkintä ”Kolla uppställning av resultaträkningen” ja ”PMA lisäys”, mutta aineistosta ei ilmene, onko tilintarkastaja raportoinut asiasta yhtiölle ja edellyttänyt lisätiedon antamista. Niukko ei ole 14.4.2022 antamassaan selvityksessä vastannut tilintarkastusvalvonnan hänelle esittämään kysymykseen, millä perusteilla hän on katsonut vuonna 2014 liikevaihtoon kirjattua myyntivoiton oikaisun

tulleen kirjatuksi oikein vuonna 2016 ja miksi yhtiön ei ole ollut tarpeen antaa tästä asiasta PMA 3:2 §:n mukaista liitetietoa.

Niukon toiminnan arviointi

Tilintarkastuslautakunnan mukaan Niukon olisi tullut kommunikoida yhtiön kanssa tästä asiasta ja edellyttää lisätiedon antamista tilinpäätöksessä 31.12.2016. Tilintarkastusdokumentaation mukaan Niukko ei ole toiminut tällä tavoin. Niukko ei ole mukauttanut 20.4.2017 päivättyä tilintarkastuskertomustaan tilinpäätöstä koskevan lausunnon osalta. Näin ollen Niukko on toiminut asiassa tilintarkastuslain ja hyvän tilintarkastustavan vastaisesti.

7. Tilintarkastustoimenpiteiden ja tilintarkastusdokumentaation puutteellisuus (ISA 230)

Edellä on jo tuotu esille Niukon tilintarkastustoimenpiteiden ja niitä koskevan dokumentaation puutteellisuus liittyen asiakkoihin liiketoiminnan/liikevaihdon muodostuminen ja sen tarkastaminen, lähipiirin tunnistaminen, epäilyttävien liiketapahtumien tunnistaminen ja niiden tarkastaminen sekä Airiston Helmi Oy:n pankkitilin käyttäminen muuhun kuin yhtiön omaan liiketoimintaan.

Niukon toimittama tilintarkastusdokumentaatio ei sisältänyt tilintarkastusohjelman mukaisia tarkastuskohdelistauksia ja niihin merkityjä tarkastustoimenpiteitä, vaan aineisto muodostui pdf- ja word-tiedostoista, joihin oli tehty tarkastusmerkintöjä. Tilintarkastusdokumentaation puutteellisuuden perusteella on vaikea arvioida mitä tarkastustoimenpiteitä ja mahdollisia johtopäätöksiä Niukko on tilintarkastustyössään tehnyt edellä kuvatuissa asiakohdissa. Antamissaan selvityksissä Niukko on monessa kohdassa korostanut toimineensa hyvän tilintarkastustavan mukaisesti eikä hänellä ole ollut syytä epäillä Airiston Helmi Oy:n kirjanpitoon merkittyjä tapahtumia tai sieltä mahdollisesti puuttuvia tapahtumia. Hän ei ole myöskään nähnyt mitään syytä epäillä Bedford Castle Ltd:n/henkilö A:n yhtiöön sijoittamien varojen alkuperää. Niukon antamat selvitykset eivät kuitenkaan kerro mitään konkreettisia tilintarkastustoimenpiteitä hän on mainituissa asioissa tehnyt, mitä tilintarkastusevidenssiä hän on hankkinut ja mihin johtopäätöksiin hän on hankkimansa evidenssin perusteella päätenyt siten kuin hyvä tilintarkastustapa olisi edellyttänyt.

8. Hyvä tilintarkastustapa ja ammattieettiset periaatteet

Tilintarkastusdokumentaation perusteella Niukko ei ole noudattanut työssään hyvää tilintarkastustapaa ja ammattieettisiä periaatteita siten kuin tilintarkastuslaki (TTL 4:1 ja 4:3) olisi edellyttänyt. Hänen laiminlyöntinsä liittyvät olennaisilta osin päätöksessä edellä käsitelyihin asiakkoihin.

Seuraamuksen määräämisessä huomioon otettavat seikat

Niukon menettely liittyy erityisesti tilintarkastustyön dokumentaation puutteisiin, kirjanpidon, tilinpäätöksen ja hallinnon tarkastamiseen (TTL 3:1), tilinpäätöstä koskeviin normeihin, tilintarkastuskertomuksen antamiseen ja sen sisältöön (TTL 3:5) sekä tilintarkastajan tehtävien suorittamiseen ammattitaitoisesti, rehellisesti, objektiivisesti ja ammatillinen kriittisyys säilyttäen sekä huolellisesti yleinen etu huomioon ottaen (TTL 4:1). Tilintarkastuksen kohdetta koskevan 3 luvun 1 §:n ja tilintarkastuskertomusta koskevan 5 §:n osalta sovellettavaksi tulevat 31.12.2015 päättyneen tilikauden osalta ennen 19.8.2016 voimassa olleet säännökset ja sen jälkeisten tilikausien osalta 19.8.2016 voimaantulleet säännökset (muutossäännösten 622/2015, 2 momentti).

Seuraamuksen määräämisen osalta sovellettavaksi tulevat tilintarkastuslain 10 luvun 1 § ja 7 § sellaisina kuin ne olivat voimassa ennen 19.8.2016 Niukon tätä ajankohtaa edeltävien tekojen ja laiminlyöntien osalta (muutossäännösten 5 momentti). Nämä aikaisemmat säännökset eivät kuitenkaan johda lievempään seuraamukseen kuin voimassa olevat säännökset.

Voimassa olevan tilintarkastuslain 10 luvun 1 §:n 1 momentin mukaan huomautus on riittävä seuraamus, jos moitittava menettely on vähäinen, siihen liittyy lieventäviä asianhaaroja tai se on taloudellisesti vähämerkityksellinen. Seuraamuksesta päätettäessä on otettava huomioon kaikki asiaankuuluvat seikat tilintarkastuslain 10 luvun 7 §:n mukaisesti. Näitä ovat 1) rikkomisen vakavuus ja ajallinen kesto, 2) tilintarkastajan vastuun aste, 3) tilintarkastajan halukkuus tehdä yhteistyötä toimivaltaisen viranomaisen kanssa, 4) tilintarkastajalle määrätty aiemmat seuraamukset ja 5) teosta tai laiminlyönnistä aiheutuneen vahingon tai haitan määrä.

Tilintarkastuslautakunta katsoo, että Niukon moitittava menettely on koskenut tilintarkastuksen keskeisiä osa-alueita ja keskeistä dokumentaatiota. Niukon moitittavaa menettelyä ei ole pidettävä vähäisenä, joten tilintarkastuslautakunta antaa hänelle varoituksen.

Sovellettavat säännökset

Tilintarkastuslaki (1141/2015) 3 luku 1 § ja 5 §, 4 luku 1 § ja 3 §, 7 luku 3 § ja 5 §, 10 luku 1 § ja 7 §, 12 luku 2 §. Kirjanpitolaki (1336/1997) 3 luku 1 §. Valtioneuvoston asetus pien- ja mikroyrityksen tilinpäätöksessä esitettävistä tiedoista (1753/2015) 3 luku 2 §. Laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä (503/2008) 2 luku 6 § ja 9 §.

Valitusoikeus

Tilintarkastusyhteisö KPMG Oy Ab:llä ja Kari Niukolla on oikeus valittaa päätöksestä Helsingin hallinto-oikeuteen.

Asian ratkaisseet tilintarkastuslautakunnan jäsenet

Pekka Pajamo (puheenjohtaja), Jussi Heiskanen (varapuheenjohtaja), Ari Ahti, Mari Arala, Antti Fredriksson, Lasse Niemi, Riikka Rannikko, Anders Tallberg, Tiina Toivonen.

PATENTTI- JA REKISTERIHALLITUS

Tilintarkastuslautakunta
Pekka Pajamo
Tilintarkastuslautakunnan puheenjohtaja

Hannu Kuortti
Esittelijä
Tilintarkastusvalvonta

Liite Valitusosoitus